

55. Садоўская, А. Л. Нацыянальна-культурны кампанент беларускай фразеалогіі / А. Л. Садоўская // Роднае слова. – 2008. – № 2. – С. 42–46.
56. Садоўская, А. Л. Птушка ў фразеалогіі і народнай культуры беларусаў / А. Л. Садоўская // Роднае слова. – 2002. – № 12. – С. 70–72.
57. Садоўская, А. Л. Сімволіка *вераб'я* ў беларускай фразеалогіі і парэміялогіі / А. Л. Садоўская // Веснік Бел. дзярж. ун-та. Сер. 4, Філалогія, журналістыка, педагогіка. – 2001. – № 1. – С. 68–72.
58. Садоўская, А. Л. Сімволіка каровы / быка (вала) ў беларускай парэміялогіі і культуры / А. Л. Садоўская, М. А. Сяброўская // Фалькларыстычныя даследаванні. Кантэкст. Тыпалогія. Сувязі : зб. арт. / навук. рэд. Р. М. Кавалёва, В. В. Прыемка. – Вып. 2. Мінск, 2005. – С. 43–50.
59. Садоўская, А. Л. Фразеалагізмы з кампанентамі *Бог, божы* / А. Л. Садоўская, Ю. С. Сёмка // Роднае слова. – 2009. – № 9. – С. 49–51.
60. Садоўская, А. Л. Фразеалогія ў кантэксце культуры : сучасныя падыходы да вывучэння (этналінгвістычны) / А. Л. Садоўская // Роднае слова. – 2008. – № 4. – С. 35–39.
61. Садоўская, А. Л. Фразеалогія ў кантэксце культуры : практычныя заданні / А. Л. Садоўская // Роднае слова. – 2008. – № 9. – С. 70–74.
62. Садоўская А. Л. Фразеалагізмы з кампанентам-арнітонімам у беларускай мове : этналінгвістычны аспект : Манаграфія. – Мінск : Издательский центр БГУ, 2011. – 271 с.
63. Садоўская А. Л. *Дарога* ў беларускай фразеалогіі // Працы кафедры сучаснай беларускай мовы. Вып. 11. – Мн.: РІВШ, 2012. – С. 77 – 81.
64. Холявко, Е. И. Вторичные номинации с исходным значением “кривой, гнутый” в рус. и бел. языках : (На этнокультурном фоне) : автореф. ... дис. канд. филол. наук : 10.02.01, 10.02.02 / Е. И. Холявко; Бел. гос. ун-т. – Минск, 1995. – 20 с.
65. Холявко, Е. И. Отражение мотива кривизны во вторичной семантике русского и белорусского слова / Е. И. Холявко. – Гомель : ГГУ, 2002. – 175 с.
66. Холявко, Е. И. Черта с два / Е. И. Холявко // Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах : материалы междунар. науч. конф., 23–24 ноября 2001 г., Гомель. / редкол. : В. И. Коваль (отв. ред.) [и др.]. – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2001. – С. 160–162.
67. Чернышева, Л. В. Культурная информация в русской паремиологии / Л. В. Чернышева // Национально-культурный компонент в тексте и в языке : материалы докладов III Междунар. науч. конф., 7–9 апреля 2005 г., г. Минск : в 3 частях / редкол. : А. В. Зубов, С. М. Прохорова (отв. ред.) [и др.]. – Ч. 2. – Минск, 2005. – С. 138–140.
68. Чернышева, Л. В. Сопоставительный анализ русских и белорусских фразеологизмов с компонентом *порог* / Л. В. Чернышева // Актуальные проблемы славянской фразеологии : материалы Междунар. науч. конф., Гомель, 16–17 ноября 1999 г. / Гомел. гос. ун-т, Общество К. Туrowsкого. – Гомель, 1999. – С. 49–51.
69. Шевченко, Г. И. Фразеологизмы античного происхождения в славянских языках / Г. И. Шевченко. – Минск : БГУ, 2005. – 211 с.

Г.Д. Садоўская<sup>11</sup>

## БЕЗЭКВІВАЛЕНТНЫЯ СЛОВЫ Ў СКЛАДЗЕ ФРАЗЕАЛАГІЧНЫХ ВЫРАЗАЎ

**Безэквівалентныя словы** – гэта словы, да якіх нельга знайсці ў іншых мовах аднаслоўныя эквіваленты. Прыкладзём некалькі беларускіх слоў, якія

---

<sup>11</sup> Студэнтка 2 курса спецыяльнасці «Рамана-германская (італьянская) філалогія», навуковы кіраўнік дацэнт кафедры сучаснай беларускай мовы А.Л. Садоўская.

з'яўляюцца безэквівалентнымі ў рускамоўным дачыненні і зафіксаваны ў “Слоўніку беларускай безэквівалентнай лексікі” І. Р. Шкраба: *адвячоркам* (в предвечернее время), *блінцоўка* (небольшая дежа, предназначенная для замешивания теста), *бусянка* (гнездо аиста), *калядніца* (рождественская пора, рождественская ночь), *руплівец* (прилежный, старательный человек), *бярозавік* (напиток из березового сока), *заскварыць* (заправить жареным салом), *рунець* (покрываться озимыми всходами) і інш.

У безэквівалентную лексіку ўключаюцца і так званыя *экзатызмы* – “назвы прадметаў і паняццяў, характэрныя для духоўнай культуры і матэрыяльнага побыту народа, а таксама абумоўленыя асаблівасцямі прыроднага і геапалітычнага становішча краіны” [6, с. 5]. Дакладней, гэта назвы тых прадметаў і з’яў рэчаіснасці, якія характарызуюць бытавыя, сацыяльныя, культурныя, экалагічныя і іншыя ўмовы жыцця толькі аднаго народа і адсутнічаюць у іншага. Адзнаку нацыянальнага, мясцовага, гістарычнага або фальклорна-міфалагічнага каларыту нясуць у сабе, напрыклад, такія беларускія назвы і звароты, як *васпан*, *ягамосць*, *верашчака*, *ваўкалак*, *рэзгіны* і інш. Экзатызмы і этнаграфізмы не столькі раскрываюць або тлумачаць чужую культуру, колькі сімвалізуюць яе.

Храналагічныя экзатызмы называюцца *гістарызмамі*, напрыклад: *паншчына* (крепостное право), *дзядзькаванне* (старый обычай белорусских панов отдавать своих сыновей на воспитание в крестьянские семьи), *войтаўства*, або *вайтоўства* (должность войта, а также работа, связанная с исполнением обязанностей войта), *староства* (1. Имение, предоставленное в распоряжение феодала Великого Княжества Литовского королем или князем. 2. Администрация воеводства в буржуазной Польше), *маршалак* (предводитель дворянства) і інш. Да гістарызмаў таксама складана падабраць адпаведнік у іншай мове, але яны слухна лічацца ключом да разумення культурнай мінуўшчыны.

Ва ўстойлівых выразах беларусаў прадстаўлены безэквівалентныя словы розных лексіка-семантычных груп.

Так, у прымаўках і прыказках, вылучаных намі з парэміялагічных і фразеалагічных даведнікаў, маюць месца словы, якія абазначаюць пэўнае дзеянне, працэс і, натуральна, найчасцей перадаюцца дзеясловамі і аддзеяслоўнымі назоўнікамі. Сярод іх, напрыклад, – наступныя.

*Хто ўлетку балюе, той ўзімку галадуе* – руск. *Кто спит весной, плачет зимой. Балявалі, гулялі, пакуль голыя не сталі* = *За баляваннем бывае галадаванне* – руск. *Пить да гулять – добра не видать. Баляваць* – проводить время (веселиться) на балу, часта ўжываецца ў значэнні “праздно проводить время” [7, с. 31].

*Хто замоладу не працуе, той на старасць жабруе* = *Змоладу банкетавалі, а пад старасць жабравалі* – руск. *Гулять смолodu – помирать под старость с голоду. Лепей жабраваць, чым красці* – руск. *Лучше по миру собирать, чем чужое брать. Жабраваць* – собирать милостыню, просить подаяния [7, с. 84]. *Банкетавець* – принимать участие в банкете [7, с. 32].

Тыдзень з алеем, тыдзень *галеєм* = Дзень з алеем, а тры дні *галеєм* – руск. *Перебиваться с хлеба на квас*. **Галець** – становіцца голым; выглядае пустым, голым [7, с. 57].

З дужым не *дужайся* – з багатым не судзіся. **Дужацца** – меріцца сіламі [7, с. 81].

Хто *прастуге*, той дома не начуге. **Праставаць** – ідці напярмяк, не сворачываючы [7, с. 255].

Блізка відаць, ды далёка **дыбаць** – руск. Глазам видно, да ногам обидно. **Дыбаць** – ідці размеренна і важна; ідці неуклюжа [7, с. 82].

Хто каго любіць, той таго і *чубіць* = Хто любіцца, той *чубіцца* – руск. Милые бранятся – только тешатся; Кого любят, того и бьют. **Чубіць і чубіцца** – трэпаць (друг друга) за чуб, хохолок [7, с. 304]. Відавочна, што ў дадзеным кантэксце дзеясловы ўжываюцца ў пераносным значэнні: тузаць каго-небудзь за валасы; біць, лупцаваць [1, с. 144].

Без радасці *любіліся*, без смутку *разлучыліся*. **Любіцца** – любіць друг друга [7, с. 155].

Жыццё *крынічыць* – руск. Жизнь бьет ключом. **Крынічыць** – біць ключом [7, с. 142].

І мы не абораю хлеб *кроім* – руск. И мы не лыком шиты. **Кроіць** – отрэзаць часті ад цэлага ці разрэзаць на кускі чым-лібо острым [7, с. 140].

У *залёты* хадзіць = руск. Подбивать клинья. Хіба чорт задумаў гэтыя *залёты*: ані ўночы сну, ані ўдзень работы. **Залёты** – ухажыванне за жанчынай [7, с. 95].

Ад вялікіх *любошчаў* сабачае разбежышча; Праз тыя *любошчы* не раз кій паломіць косці. **Любошчы** – любовныя адношэнні, любовныя прыключэнні [7, с. 155].

*Гасціны правіць*, *злажыўшы рукі* = *Вочы зачыніліся* – руск. Закрывать (смежить) глаза. **Гасціны** – прэбыванне ў гасцях [7, с. 61].

Не столькі той брагі, колькі *звягі* – руск. Визга много, а шерсти нет. **Звяга** – 1. Надоедливый лай собаки. 2. Назойливое приставание с просьбами, упреками, угрозами. 3. Надоедающий своим ворчаньем [7, с. 109].

У *глум* пайсці = *На пык з'ехаць* – руск. Пойти насмарку = Пойти прахом. **Глум** – напрасная трата, порча [7, с. 64].

*Празыла ў бяздоллі ад рання да змяркання*. **Змярканне** – наступленне сумерек [7, с. 114].

Усяе *талакі* – свае дзве рукі – руск. Один-одинешенек. **Талака** – каллектыўная дапамога, работа сабача [7, с. 276].

Комплекс ўстойлівых выразаў утрымліваюць у сабе найменні прадстаўнікоў расліннага і жывёльнага свету – гэта назвы раслін і іх частак, назвы жывёл і іх характарыстыкі. Напрыклад: *Ад жыгучкі трымай далей ручкі* – руск. Не ходи близ огня: опалишься; с огнём не шути, с водой не дружись. **Жыгучка** – жгучая крапіва [7, с. 87].

Не па рэпачцы *націнка*, не па дзевачцы *дзяцінка* – руск. Не по голове шапка. **Націна** – стэблі агароднай травы [7, с. 177].

*Баязліваму і корч* – мядзведзь – руск. *Трусливому зайке і пенек* – волк. **Корч** – 1. Вывернутый из земли с корнями пенёк (у дадзеным выпадку). 2. Абл. Куст картофеля, лука і др., вывернутый из земли [7, с. 137].

*З вялікага гурту выбраў сабе курту* – руск. *Много выбирать – женатым не бываць*. **Курта** – куца сабака [7, с. 146].

*Бачыў Бог, што не даў свінні рог, бо ўвесь свет паарала б: што лычом – дык лычом, а рэшту – рагамі; Паніч – свіны лыч. Лыч* – свинное рыло [7, с. 154].

*З паршывай авечкі хоць поўсці* клок. **Поўсць** – шерсть жывотнаго [7, с. 224].

*Высока ляціць вырай* – *высокі вырасце і авёс*. **Вырай** – 1. Тёплыя страны, куда летят зімваць перелетныя птуцы. 2. Осенний отлет птуц в теплые края. 3. Стая перелетных птуц [7, с. 52]. Менавіта ў апошнім значэнні слова ўжываецца ў прыведзеным выразе.

Асобна вылучым групу фразеалагічных выразаў, якія ўтрымліваюць указанне на хатнюю рэч або іншы прадмет побыту, а таксама прылады і інструменты працы, абазначаныя безэквівалентнымі лексемамі: *Трапіцца на вяку варыць капусту і ў гляку* – руск. *Век долог – всем полон. Маеш дачку – май і гарэлачку ў глячку. Гляк* – гліняны горшок с выпуклымі бокамі і короткім узкім горлом [7, с. 52]. У сваю чаргу выразны нацыянальна-культурны каларыт, на нашу думку, мае ў гэтым выразе і лексема *капуста* (хоць яна і не фіксуецца ў слоўніках як безэквівалентная ў рускамоўным дачыненні, а перакладаецца на рускую мову як *щи*) – вараная страва з аднайменнай агародняй расліны. Капуста (капуснік) – традыцыйная ежа беларускага селяніна, неад’емны прадукт харчавання. Варыцца з дробна пакрышанай капусты, дадаюцца прыправы і бульба. Гатуюць з мясам або заскварваюць. Даўней у капусту дадавалі муку (рабілі “закалоту”), каб менш спажываць хлеба, якога заўжды не хапала. Увесь асенне-зімовы сезон сялянскі абед не абыходзіўся без вадкіх (першых страў) з гэтай гародніны, якая і дала ім назву “капуста” [1, с. 154].

*На Беларусі і пчолы як гусі, рэзгінамі мёд носяць* – руск. *У нас на Рязани і свинья в сарафане. Рэзгіны* – приспособление в виде веревочной сетки на деревянных дугах для переноса сена, соломы [7, с. 252]. Блізкім па значэнні да прыведзенага выразу з’яўляецца прымаўка *У роднай старонцы самі мелюць жаронцы*, якая таксама ўтрымлівае ў сваім складзе безэкв. слова *жаронцы*. *Круці жорны пільна, то й тут будзе Вільня* – руск. *Терпенье и труд всё перетрут. Жорны* – ручная мельница [7, с. 87].

*Язык ходзіць як мянташка па касе* = *Язык як мянташка* – руск. *Слаб на язык. Мянташка* – нажтачная лопатка для точки косы; *мянташыць* – точить косу с помощью с помощью специальной нождачной лопатки (мянташкі) [7, с. 166].

Шэраг парэміялагічных адзінак утрымліваюць безэквівалентныя назвы прадуктаў для харчавання чалавека або кармоў для жывёл: *Намачаешся ў яго вераішчакі, як цыган шылам* = *Снегу на Каляды не дапросішся* – руск. *Зимой снегу не выпросишь. Вераішчака* – жидкое мучное блюдо [7, с. 44].

Лахман не адзежа, **зацірка** не ежа – руск. Курица не птица – баба не человек. **Зацірка** – мучная похлебка, приготовленная на воде или молоке [7, с. 105].

Тыдзень з **алеем**, тыдзень галеем = Дзень з **алеем**, а тры дні галеем – руск. Перебиваться с хлеба на квас. **Алей** – подсолнечное масло [7, с. 22].

Чым такі скорам, дык лепш **нішчымніца**; У голад і **нішчымнае** смачна есці – руск. Голодному Федоту и пустые щи в охоту. **Нішчымніца** – постная еда; **нішчымны** – ничем не сдобренный, без ничего (о еде) [7, с. 182 – 183].

Што кажух, то не вата, (а) што капушта, то не **гарбата**. **Гарбата** – чай, заваренных на травах [7, с. 59]. Хаця, як ведаем, у маўленчай практыцы сённяшніх беларусаў лесема **гарбата** ўсё часцей ужываецца як абсалютны сінонім да слова **чай**.

Бачыць котка **лой**, ды не ёй – руск. Хорош кус, да не для наших уст. Ні **лой** ні мяса, горай дурня Апанаса = Ні **лой** ні масла – руск. Ни рыба ни мясо. **Лой** – нутряной говяжий или бараний жир [7, с. 153].

Языкае **мліва** не гадзіва – руск. Языком молоть – не дрова колоть. Шмат дзіва, але мала **мліва** – руск. Визга много, а шерсти нет. **Мліва** – смолотое зерно [7, с. 162].

Кось-козь да **аброку**, а потым кіем па боку. **Аброк** – корм для лошадей [7, с. 14].

Пэўная колькасць беларускіх выразаў з безэквівалентнымі лексемамі змяшчае назвы, якія называюць або характарызуюць чалавека з розных бакоў, яго статус у соцыуме ці сямейна-родавых стасунках, яго ўнутраны стан і інш. Сярод іх мы вылучылі наступныя. **Голад не дзядзіна**, з'ясі і крадзена – руск. Голод не тетка, пирожка не подсунет; Голод закона не знает, а через шагает; Голод крадет, а нужда лжет. **Дзядзіна** – жена дяді [7, с. 77]. Добры чалавек копамі сваіх **дружбакоў** не падлічвае. **Дружбак** – закадычны друг [с. 80]. **Прымачы хлеб** – сабачы. **Прымацкі і прымачы** – свойственный, принадлежащий примачу [7, с. 237]. Каваль кве, **каваліха** пне. **Каваліха** – жена кузнеца [7, с. 122].

Група беларускіх парэмій утрымлівае ў сваім складзе ветлівыя звароты да пэўных узроставак або сацыяльных катэгорый людзей. Сярод іх наступныя: Вучыся, **нябожа**, вучэнне паможэ – руск. Грамоте учиться – всегда пригодится. Памажы Божа, але й ты не ляжы, **нябожа** = Працуй, **нябожа**, то і Бог паможэ – руск. На Бога надейся, а сам не плошай. На табе, **нябожа**, што мне нягожа – руск. На, боже, что нам негоже. **Нябожа (нябога, нябож)** – добродушное обращение с оттенком ласкательности, сочувствия (часто к младшему по возрасту) [7, с. 184].

Я **вашаць**, і ты **вашаць**, а хто ж нам хлеба напашаць – руск. Ты сударь, и я сударь, а кто же присударивать станет. **Вашаць (вашэць)** – форма вежливоего обращения к шляхтичу [7, с. 44].

Мялі, **васпане**, пакуль язык прыстане – руск. Мели, Емеля, твоя неделя. **Васпан** – 1. Форма вежливоего обращения к шляхтичу (у дадзеным выпадку). 2. Почтительное обозначение какой-либо особы мужского пола [7, с. 43].

Шэраг безэквівалентных слоў, якія сталі кампанентамі беларускамоўных выразаў, можна аднесці да абстрактных, адцягненых паняццяў у іх шырокім сэнсе, напрыклад: *Не ў гуморы* – руск. *Не в духе*. **Гумор** – хорошее состояние души; состояние души [7, с. 69]. *Клёку ў галаве не мае* – руск. *Без царя в голове; не все дома*. **Клёк** – здравый смысл [7, с. 133].

Група парэмій утрымлівае ў сваім складзе безэквівалентныя ў рускамоўным дачыненні назвы рэлігійных і народных святаў: *Не заўсягды яды, як на Дзяды, а працы як у нядзелю; Не заўсягды як на Дзяды* – руск. *Не все коту масленица*. **Дзяды** – древний обряд поминания умерших, день этого поминания [7, с. 78]. *Глянё на мяне, на фэст ідучы, убач мяне і лён тручы*. **Фэст** – церковный престольный праздник; вообще праздник с ярмарками и играми [7, с. 291].

Засведчаны намі ў прааналізаваных моўных формах і лексічныя адзінкі іншых семантычных груп (адзінкавыя), напрыклад, назвы адзення, часткі збудаванняў, найменні міфічных істот, гістарычных рэалій і інш. *Няма тае хусты, каб завязаць людзям вусты* – руск. *На чужой роток не накинешь платок*. Нягледзячы на тое, што ў прыведзеным парэміялагічным аналогу рускай мовы *хуста* перакладаецца адным словам *платок* (бел. *хустка*), мы прыводзім выраз з названай лексмай з прычыны яе фіксацыі ў слоўніку І. Р. Шкраба: *хуста* – большой головной платок [7, с. 296].

*Муру не прабіць галавой* = **Муру** галавой (ілбом) не разаб'еш = *Хоць лоб і медны, але мур каменны*. **Мур** – 1. Каменная или кирпичная стена (у дадзеным выпадку). 2. Каменное или кирпичное здание [7, с. 164].

*Спрыкрыцца, як ваўкалака* – руск. *Надоест хуже горькой редьки*. **Ваўкалака** – мифическое существо, согласно поверью, человек, способный принимать облик волка [7, с. 44].

*Ісці як на панишчыну* – руск. *Идти (плестись) нога за ногу*. **Панишчына** – крепостное право [7, с. 202].

*Прыску падсыпаць* – руск. *Подсыпать масла в огонь*. **Прысак** – горячая зола [7, с. 52].

Варта адзначыць, што ў арсенале прааналізаваных намі фразеалагічных (у шырокім плане разумення) адзінак маюцца выразы з адметнымі беларускімі лексэмамі, якія, па нашым меркаванні, можна было б палічыць безэквівалентнымі, аднак яны не фіксуюцца ў слоўніках безэквівалентнай лексікі. Прывядзём некалькі прыкладаў устойлівых адзінак з такімі лексэмамі. Напрыклад, *З няпрошаным госцем не рукаюцца* – руск. *Незванный гость хуже татарина*. Дзеяслоў **рукацца**, на нашу думку, магчыма дакладна (з улікам яго ўнутранай формы) перакласці на рускую мову толькі словазлучэннем: *здороваться за руку*, или *пожимать друг другу руку при встрече*. *Няма злей асенняй мухі і дзеўкі векавухі*. Назоўнік **векавуха** перакладаецца на рускую мову апісальным словазлучэннем *старая дева*.

Прыцягнулі нашу ўвагу і шматлікія ўстойлівыя моўныя формы з кампанентам **трасца**: *Вочкі глядзяць, ды трасцы з'ядзяць* – руск. *Видит око, да зуб неймет*; *На назе бот рыпіць, а ў гаршку трасца кіпіць* – руск. *На пузе шелк*,

а в пузе – шелк; Чатыры вокі мае, ды **трасцу** бачыць – руск. Глаза по ложке, да не видят ни крошки; **Трасца** табе ў бок – руск. Чтоб ты лопнул; **Трасцу (трасцы)** сханіць – руск. Получить кукиш с маслом; **Трасца** твайёй галаве – руск. Ни дна тебе ни покрывки; **Трасцы** з макам = *Хваробы з трасцаю* – руск. Кукиш с маслом. Лексема *трасца* не зафіксаваная ў слоўніках безэквівалентнай лексікі беларускай мовы ў рускамоўным дачыненні І. Р. Шкраба, але выразна вылучаецца ў складзе шматлікага кола фразеалагізмаў і не знаходзіць у іх ніводнага аднаслоўнага дакладнага эквівалента. У Тлумачальным слоўніку беларускай літаратурнай мовы да слова *трасца* даецца паметка “размоўн.” і ўказваецца, што ў пераносным сэнсе яно ўжываецца з адмоўным адценнем пры абазначэнні чаго-н. няпэўнага, невядомага і пад., а таксама ўжываецца як лаянкавае слова [5, с. 661].

Такім чынам, безэквівалентныя словы розных лексіка-семантычных груп і рознай часцінамоўнай прыналежнасці нярэдка выступаюць у якасці кампанентаў беларускіх фразеалагічных адзінак, падкрэсліваючы такім чынам іх нацыянальна-культурную спецыфіку і каларыт. Перакладаюцца на рускую мову такія ўстойлівыя выразы найчасцей аналагамі з падобнай або рознай структурна-граматычнай арганізацыяй і розным кампанентным складам.

### Літаратура

1. Іванова, С. Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў: Лінгвакраіназнаўчы дапаможнік / С. Іванова, Я. Іваноў. – Мінск : Бел. Фонд Сораса, 1997. – 262 с.
2. Ліцвінка, В. Д. Слова міма не ляціць: Беларус. нар. прыказкі і прымаўкі / В. Д. Ліцвінка, Л. А. Царанкоў. – Мінск : Універсітэцкае, 1985. – 149 с.
3. Лепешаў, І. Я. Тлумачальны слоўнік прыказак / І. Я. Лепешаў, М. А. Якалцэвіч. – Гродна : ГрДУ, 2011. – 695 с.
4. Санько, З. Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. – 218 с.
5. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы : Больш за 65 000 слоў / Пад рэд. М. Р. Судніка, М. Н. Крыўко. – 4-е выд. – Мінск : БелЭН, 2005. – 784 с.
6. Шкраба, І. Р. Самабытнае слова: Слоўнік безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні). – Мінск : БелЭн, 1994. – 223 с.
7. Шкраба, І. Р. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі. – Мінск : Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2008. – 320 с.

Т.Л. Чахоўская

## МЭТЫ І ЗАДАЧЫ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ ЯК ЗАМЕЖНАЙ

Мэта навучання мове – гэта запланаваны вынік дзейнасці па авалоданні мовай, які дасягаецца пры дапамозе адпаведных прыёмаў, метадаў і сродкаў навучання.

Мэты навучання вызначаюцца запатрабаваннямі грамадства, зацікаўленага ў падрыхтоўцы ўсебакова развітага спецыяліста, які добра валодае абранай ім спецыяльнасцю, і сфармуляваны ў Законе «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь». Закон арыентуе сярэднія і вышэйшыя адукацыйныя ўстановы на